

САВЕЦКАЯ ВЕЛАРУСЬ

ВЫДАНЬНЕ ў СЕБЕЛАРУСКАГА ВЫКАНАЎЧАГА КАМІТЭТУ САВЕТАЎ.

Прапетары ўсіх краёў, злучайцеся!

Коліт нумару—15 руб. (вып. 22 г.)

Падпісная плата—
Звычайная—350 р. льготная—250 р.
Плата за абвесткі—200 руб. за разок пэтыту.
Сьпешныя—на 50% даражэй.
Плата за публікацыю аб стране дакумантаў:
За 1 дакумант—500 руб.
" кожнае выданьне—200 руб.
" кожнае выданьне—100 руб.
Чыром. і ўтрыманьнем Сав. Забавіцкі—дэманя.
Падпіска і абвесткі прымаюцца ў Контрагентстве пры Дзяржаўным Выдавештве.
(Менск, Петрапаўлаўская, 8).

Адрэс рэдакцыі і адміністрацыі:
МЕНСК, 3 харыўская, 97.

Трэці год выданьня.

Штодзённая газэта.

№ 236 (641). Серада, 25-га кастрычніка 1922 г.

Адкрыта падпіска

— НА ГАЗЭТУ —

„Савецкая Беларусь“

на лістапад месяца.

Падпісная плата:

звычайная 350 руб.
льготная 250 руб.

Падпіска прымаецца ў Менску—у Контрагентстве Ц. В. К. Б. (Петрапаўлаўская, 8), у павятовых аддзяленьнях Контрагентства і ва ўсіх пачтова-тэлеграфных канторах Беларусі.

Новыя законы аб працы.

23 кастрычніка адчынілася 4-я сесія ўсерайскага Цэнтральнага выканаўчага Камітэту, на якой адбыліся пытаньні будзе разглядацца дужа важнае пытаньне—гэта прыняць новыя законы аб працы, праект якіх ужо прыняты Саўнаркомам і ім-жа ўносіцца на канчатковае зацьверджаньне.

Да гэтага часу існавалі законы аб працы, зацьверджаныя ў 1918 г., якія, галоўным чынам, грунтваліся на прыдзённых грамадзян да ўсерайскай працоўнай павіннасьці. Цяпер жа ў зьвязку з новай эканамічнай палітыкай, становіцца моцна мяняцца. Зноў зьяўляецца прыватны прадпрыемства. Дзея гэтага, па новых законах, наймаць да працы можна толькі па агодо, але праз біржу працы.

Толькі аб фурманачным падатку новыя законы нічога не гавораць. Справа ў тым, што гасударства пакуль што, знаходзячыся ў дрэнным эканамічна-гаспадарчым становішчы, ня можа адмовіцца зусім ад гэтага падатку, а зьмяніць яго грашмамі невялічкімі, бо сьляне на маюць грошай. Значыцца, між законаў аб працы, закон аб фурманачным падатку на зьмяняць, што дае магчымасьць яго зьмяніць пры першай патрэбе.

Што датычы прымусовай працы, ды зна будзе мець месца толькі ў надзвычайных выпадках, як у часе барацьбы з якой-небудзь стыхійнай нарадай. Але і тут ёсьць льгота: выкарыстоўваць ад прымусовай працы мужчыны старэйшыя за 40 гадоў і сабаты—за 35 г.

Новы закон таксама захоўвае 8-мех гадзінны дзень працы, а пры асабліва шкідлівых работах для здароўя будзе вызначана Камісарыятам Прэзы і больш кароткі, чым 8-мех гадзінны дзень працы.

У сельскай-жа гаспадарцы становіцца крыху інакш. Там у больш рабочы час, як жніва, сеньнос, можна працаваць і па 18 гадзін, а ў воляны дзень можна зусім не працаваць, а на працягу сім. Прэзы-ска гаспадарчай працы прымаецца

Польская каленізацыя Заходняй Беларусі.

Мне ўжо даводзілася парушаць гэтае пытаньне на старонках «Савецкае Беларусі». Апошнімі днямі атрымаў шэраг новых вестак аб гэтай справе, зькую польскае пшэства ўсаджала ў цэла беларускага працоўнага народу. Дзея гэтага яшчэ раз скіраваў падходны вывадак, каб зьвярнуць увагу ўсяго грамадзянства Савецкае Беларусі на тую гвалты і зьдзекі, якія польскае пшэства і польская салдатчына вытвараюць над беларускім сялянствам Заходняй Беларусі.

Дзея таго, каб выпавіць сваю ролю пашырацельную польскасьці, каленісты павінны былі б жыцьца з мяйсонным беларускім жыхарствам, завязавы з ім прыязны добра суседзкі адносіны. Аднак, мы гэтага ня бачым. Непрыязны беларускага сялянства да каленістаў грэсьце з кожным днём, і ў будучыне справа можа дайсьці да крывазых непаразуменьняў. Баручы пад увагу ўзброеныя каленістаў і падмогу, якую даюць ім польскі ўрад і польскае войска,—можна прадбачыць, колькі пралівацца беларускай мужыцкай крыві, калі царпенне ўдзісанага беларускага «хлопца» урэшце-такі лопне.

Вось невялікі выпадак, характэрны зькуючых адносінах паміж польскімі каленістамі і беларускім сялянствам. Пры гэтым трэба мець на ўвазе, што падобныя выпадкі здарюцца ўсюды, дзе толькі паселены польскія каленісты—бы шчыя вайсковымі, альбо стаяць польскія салдаты.

Калі м. Сьвіслачы ёсьць невялічкі засьценак Раманчы, дзе гаспадарыў селянін Лешчык. У часе вайны Лешчык выехаў у Расею; за гэты час на яго зямлю быў пасаджаны каленіст.

Калі сямбра сьратаў Лешчыкаў вярнуўся з Расеі,—каленіст на даў ім нават і прыпынку.

У вёсцы Мазаўрына, Дзісьненск. пав., у хату селяніна Раманч залезлі «жэліска», зламалі замок у скрынні і пасралі сьц., а каб захаваць сьляды пакаражч, расьціралі па хаче вугольце, каб спаліць хату. На пачыне, гаспадар аголаўся і пагадзіў агонь. Дзім зьняць пчаліны, якая сьцявіла працякол, і гэтым справа скончылася.

На мітынгу ў м. Буршчы чатыры каленісты з рэвалюцыянамі ў руках акружылі а ітатара беларуса Скабея і пачалі пагражаць яму за яго прамовы на мітынгу. Сабіраўся народ і адбраў Скабею ад каленістаў. «Народ першасодзіў, ад то мы лопе адправілі б да Атрагана па ліва»—сказалі каленісты Скабею і адыйшчы. абяцаючыся памочніка.

У вёсцы Ліжэйкі, Слонімс. пав., некалькі каленістаў кватаруюць у селяніна Ціхана Граноўскага і воль працаваць у іх коўдра. Гды адзін а каленістаў, па прозьвішчы Франчук, прыстаў да Граноўскага, каб той вярнуў коўдру. Граноўскі адказаў, што ян брану і па бачыў. Тады

Апошнія навіны.

(Радзі з Ганновэру).

— Англія паведаміла Дзяржаўны Дэпартамент Амэрыкі, што, з прычыны урадавага крызісу, ангельская камісія ня можа выехаць у Вашынгтон, і перамаўленьні наконт вайскавага доугу павінны быць адкладзены да новага году.

— Між Англіяй, Францыяй і Італіяй дасягнута згода па пытаньню аб скліканьні бліжня-усходняй канфэрэнцыі па прапанаваньню Пуанкарэ, канфэрэнцыя склікаецца на 13-га лістапада у Лёзані. Пытаньне аб пралівах будзе абмяркоўвацца асобна на другой канфэрэнцыі, і ў вырашэньні яго прымуць удзел Расея, Украіна, Паўдзённая Славія і Баугарыя.

— Лёрд Кэрзан пасля заключэньня згоды аб скліканьні бліжня-усходняй канфэрэнцыі зьвярнуўся да Пуанкарэ з заклічаньнем на патрэбу далейшай адсрочки яе.

— Галоўны саюзны штаб у Канстантынопалі афіцьяльна паведамляе, што ачышчэньне грэкамі Фракіі адбываецца спакойна і нармальна.

— Ва ўсходняй Галіцыі выбухнула паўстаньне украінскіх сялян. Паўстанцы арганізаваны ў атрады, маюць зброю і вядуць суровую барацьбу з польскім войскам. Паўстанцы разбурылі і спалілі звыш 90 маёнткаў польскіх паню.

і зьбіў яго да бласчупца. Потым аказалася, што коўдру ўзяў тапарыш Франчук для свайго ўжытку. Гэты самы Франчук параніў кавя аднаго селяніна, бо коў хадзіў па выгане аднаго каленіста, ад якога селянін меў дазвол пасьвіць скаціну.

Поатэст супроць гвалтаў ва Уладывастоку

МАСКВА, 29-10. Народны Камісарыят Чужаземных Спраў Р.С.Ф.С.Р. і Народны Камісарыят Чужаземных Спраў Дальня Усходняй Рэспублікі ўносе на імя Міністэрства Чужаземных Спраў Яно іі выказваюць пратэст супроць дзейнасьці японскага камандаваньня ва Уладывастоку, якое катэгарычна адмудлялася зрабіць згоду аб перадачы гораду войскам Дальня-Усходняй Рэспублікі і горадаў ваенных дзейнасьці адходу войска народнай арміі. У выніку Уладывасток аддадзены на рабавацьне белым бандам. Урады Расеі і Дальня-Усходняй Рэспублікі ўскладаюць адпаведнасьць за гвалты і грабнжніцтва ва Уладывастоку на японскія і саюзныя з Японіяй уряды.

Што чуваць заганіцай.

Далі згоду.
НАУЭН, 21-10. Кэрзан і Дэрбі дабі згоду ўвэйсьці ў кабінэт Бонар Лёу.

Склад новага ангельскага кабінэту.
ЛІФЛЬД, 22 10. Спалзяюцца, што Бонар-Лёу ў пшызелак пеласць членю сьпс членаў кабінэту і прапануе распусьціць парламент. Новы парламент будзе склікан 28-га лістапада. Пэбл і чы склад кабінэту: вэрзан—міністр замежных спраў; Блудіч—міністр грашовых спраў; Дэрбі—ваенны міністр; Хігс—міністр унутраных спраў; Данс—лёрд-канцлер.

Абвод ангельскага флэту.
ГАННОВЭР, 22-10. Большая частка ангельскага флэту адведзена з праліваў к высьпе Маньча.

Пуанкарэ згодзены на пр прыняваньне Кэрзіна.
ГАННОВЭР, 22 10. Пуанкарэ даў згоду на прапанаваньне Кэрзіна аб скліканьні мірнай канфэрэнцыі ў Лёвані 13-га лістапада.

Набеда рабочых.
ВАРАШАВА, 23 10. Забастовка ў Любліне скончылася перамогай рабочых, якія дабіліся павалічэньня зароботку на 30 процантаў.

Палітычны крызіс у Англіі.
Бонар-Лёу—прэміер

ЛІФЛЬД 22-10. Бонар-Лёу меў другі раз аўдыенцыю ў караля. Заўважыў будзе абрава лідэрам кансерватыўна афіцьяльна і вэйме пост прэміера, палітыка кірэлю сьлію членю кабінэту. Адмачова Бонар-Лёу прамавуе распусьціць парламент.

Дэпартаменты брытанскай камунісыяй нарды.
ЛІНДАН, 23 10. Пытаньня да партыі адракуваў дэкларацыю, у якой гаворыцца, што Бонар-Лёу чакіае ўдзелу Лейт-Джорджа. Вэбэр у а рлімант палітыі праводзіцца пед дэуіцыя: «Прэч усіх кандыдатаў—прэслукайцаў капіталау.

Красін у Стэнгольме.
СТАКГОЛЬМ, 21 10. Прэзідынт у Бэолю і Стэнгольме застануць са Нарва іа Кэч сар. Замеж ага Сьцілаэ Класч. Нав дэшыцца і Кэч сар. Бранчнг паведану ўбм юліам ба аб аўдываньні і а ська шэпэ-

Напярэдадні 4-га Кангрэсу Камуністычнага Інтэрнацыяналу.

V.

Балканская Федэрацыя камуністычных партыяў.

Балканскі паўвостраў, з ле адставай прамысловасцю, разбуранай вайной гаспадаркай, моцнай паме пчынчай класай, заўсёды была гняздом контр-рэвалюцыі. Ва ўсяр- ветнай імперыялістычнай сістэме— Балканы з'яўляюцца перадавым ат- радом саюзага капіталу на паў- нёвым усходзе Эўропы ў барацьбе з нацыянальна-рэвалюцыйным рухам мусульманскіх народаў і, галоўным чынам, у барацьбе з Савецкай Расіяй. Нездарма Урангаль і рэшт ка яго арміі, а тасамса ўсе манар- хічныя расейскія арганізацыі змясці- ліся на Балканах.

Роль і пацыянальных інтарэсаў балканскіх дзяржаў ня шкодзіць ім, аднак, з найвялічым аднадушшам праводзіць белы тэрор. З другога боку, нацыяналістычныя грызота балканскіх дзяржаў між сабой і з часам уціск рабочых у гэтых краях з'яўляюцца балканскіх каму- ністаў у адзіную федэрацыю, якая абсалютава Юга-Славію, Баў- гарыю, Румынію, Грэцыю, Алба- нію і частку быўшай аўстрыйска- Турэччыны, — а пасельнасцю ў 57 мільянаў. Камуністычны рух на Балканах, асабліва ў Юга-Славі і Баўгарыі, вельмі моцны, тым больш, што камуністычная партыя там, як і ўсюды, з'яўляецца вы- думчай інтарэсаў бліжэйшага сля- занства ў барацьбе з зямельнымі магнатамі — аможнымі панішчыкамі.

Юга-Славія.

Хэйм вядомы тым гвалты і ўціск, якія церпіць камуністычная партыя Юга-Славі. Яднаючы ўсе на- радзеныя новага «Сербска-Харватска- Славенскага карацтва», югаслаў- ская камуністычная партыя да белага тэрору была магутнай арганіза- цыяй клясавай барацьбы. Яна наліч-

вала каля 90.000 членаў, дасна з'яўляюцца з 250.000 арганізава- ных у прафэсійных саюзах ра- бочых. Немагчымы гвалты і ўціск, розныя «выключныя законы» суп- роць камуністаў, праведзеныя з да- памогай меншавікоў, прымусілі партыю ўжо 2 гады таму назад пай- сці ў падполье. У адных толькі белградскіх турмах перабыло больш 14.000 рабочых «падарыцельных па бальшавізму». Але ня глядзячы на ўсё гэта, камуністычны рух шырыцца. Пакуль няма яшчэ ні ле гальнай партыі, ні легальнай газе- ты. Шмат якіх асуджаным тавары- шом прыходзіцца яшчэ хавацца ў д'ветры і іншых «демакратычных краях», пад пастаяннай пагрозай выданы юга-слаўскаму ўраду.

Баўгарыя.

Крыху інакш а малянак у Баў гарыі, дзе магутная камуністычная партыя, адна з мацнейшых свецы яў Камуністычнага Інтэрнацыяналу, мае некаторую «свабоду чынасьці». Ураду прыходзіцца лічыцца з камуністамі, як з магутнай палі- тычнай партыяй, якую ня зні- шчыць тэрорам. Партыя налічвае звыш 40.000 членаў, апрача таго 60.000 у камуністычных саапар- тывах. У парламанце партыя мае 54 мандаты (усяго дэпутатаў 228). Бадай ва ўсіх гарадзкіх самаўпра- веньнях пераважная большасць га- ласоў за камуністамі. Добра наа- джан камуністычны друк. Неза- рых органы, як і сама камуністыч- ная партыя, існуюць звыш 20 цех год. Маецца правінцыяльны друк, спецыяльныя газеты для арміі, для нацыянальных меншасцяў і г. д. Меншавікі папчаткова разбіты баўгарскай камуністычнай партыяй. Усё кіраўніцтва прафэсійных саюзаў ў ле руках. Вызупыны роот баўгарскай камуністычнай партыі з'яўляецца надмапаваннем таго,

што працатарская рэвалюцыя на Баўгарах, якая можа здарыцца ў выніках вайны, знойдзе моцную апару — баўгарскую камун. партыю.

Румынія.

Малая Антанта аднае Юга-Славію з другім Баўганскім краем — Румы- ніяй. Мэтады разгрому рабочых арганізацыяў, у іх агульнае. Ахвяр румынскага белага тэрору вельга пават і налічыць. Турны пераабу- нены рабочымі, ня прымаючы пад увагу, да якой партыі яны наце- жаць.

Аднак, урад вымушан быў, з прычыны упрата дамагацца рабо- чых і шматліковых забастовак, ізноў дазволіць існаванне прафэсійных саюзаў. Побач з уціскам, які ні на хвіліну ня сьціхае, здаажа- ецца камуністычная партыя, якая ізноў мае магчымасць выда- ваць свой штотыднёвік і велькі пра- паганда. Калі гэта невялікая пера- дышка не з'яўляецца звычайнымі хітрыкамі румынскай ахраны і калі камуністычная партыя зможа уста- новіць супроць тэрору, дык партыя, якая апраца на большасць ра- бочай класы, адрозніцца ў рапей шым абхвале і, між іншым, скаж- свае моцнае слова ў спрэчцы між рабоча-сялянскай Расіяй і беларскай Румыніяй.

Грэцыя.

Асаблівае значэнне мае ў цапе- рашні час камуністычная партыя Грэцыі, якая пусціла за апошні час глыбокі карані сярод праце- тарскай гуршчы і ўмацоўвае свой уплыў сярод 50 000 рабочых, аб- ляданых у прафэсійных саюзах. На камуністычную партыю Грэцыі зараі пладзёцца цяжка праца: пе- рамагаючы белы тэрор, якім грэцкі ўрад адказаў на ажучальныя працы камуністычнай партыі, яна павіна растаўмаць рабочым за праўды свёс вясных здарэнняў на Балі- ным Усходзе, і ўпарта прапагандаі раскрапаць каубок нацыяналістыч- ных супярэчаньняў, у якія грэцкая і саюзная буржуазія стараецца ўцігнуць працатарыят Грэцыі. У-

„Бацька“ Балаховіч і выбаоры да Сойму.

„Бацька“ Балаховіч, беларускі авантурыст, які ў сваім часе моцна нашумее сваім найлуччым п'хода- мі на Савецкую федэрацыю, а яшчэ болей сваімі жыдоўскімі пагромамі, цяпер ізноў вярнуў на арэну га- мадзянскага ж-жыцця ў зьвязку з вы- борами да Польскага Сойму.

Больш году пасля таго, як Чыр- вонная армія расчысьціла яго „войска“, Балаховіч, уцёкшы да Польшчы з невялікімі рэшткамі гэтай „войска“, сядзеў ці-а й ня рыўся. Ж-даючы захаваць нейкі асяродак дзеля будучых фармавань- няў на выпадак польска-савецкай вайны, на мейс можнасьць услу- жыцца прыч'рнуўшай яго Польшчы, — Балаховіч заняўся ляснымі распра- цоўкамі. За сваю „верную службу“ на карысьць бела-панскай Польшчы ён д'стаў ад польскага ўраду па- рад на высечку 12.000 ацесішч ле- су ў Белаавежскай лясчы. У яго праце каля 2.000 сальда пры 120 пярных падзёлах, 10 грузавых аўта- мабілях і 10 вёртнай вузкакалейцы.

Дзе я выпанечы падраду гэты пагромашчык жыдэ хаўрусавань з жыдоўскімі спекулянтамі, як Рэзьні- нік і д.

У цяперашнім часе, у зьвязку з выбарамі да Польскага Сойму, па- громашчык Балаховіч з бандаю та- кых-жа пагромашчыкаў „залебуд- чыў“ зьездзіць на Заходні Беларусь і пр-ймае чынны ўдзел у пера- выбарнай агітацыі.

Агітуе Балаховіч гэтак сама, як і вьзаву, гэта значыць, пагрома.

Выступленьне Балаховіча і кам- паніі на зьездзе прадстаўнікоў ад беларускіх павятовых і гмінных вы- барных камітэтаў Навагрудскага вая- вуду (27-га весяня г. г. у Ба- ранавічах) знайшло вялікі водгук у варшаўскіх і віленскіх газетах. Кэ- ротныя весткі аб гэтым выступлень- ні Балаховіча і кампаніі на зьездзе, на які яны зьявіліся самавольна, ня маючы права ўважыцца ў ім, — ужо друкаваліся ў „Савецкай Беларусі“. Дзеля характэрныя „гітаньных спосабаў“ Балаховіча і кампаніі варта толькі адзначыць пагрозу „выпусьціць мазі“ сваім палітычным прац'ўнікам і базьмер- ні самавасхваленьне.

Водлуг слоў Балаховіча, выхо- дзіць, што ён мае вялікую заслугу па адваяваньню „большавішчыны“ ад большавікоў. Калі глядзець на справу з боку інтарэсаў польскага панства, то заслугі Балаховіча мае

вялікія. Ён памог польскім панам адернуць ад Савецкай Белар сі часьць беларускай зямлі і белару- ськага народу, які стогне цяпер пад панскаю п'чю.

У дадатк да надрукаванай ужо ў „Савецкай Беларусі“ рэвалюцыі Баранавіцкага з'еду аб выступ- леньні Балаховіча, — вось яшчэ вель- мі характэрная рэвалюцыя зьезду прадстаўнікоў п'ятовых і гмінных беларускіх выбарных камітэтаў Лі- дзкага ваявуду.

„Зіспукаўш“ даклад аб зьездзе прадстаўнікоў павятовых і гмінных беларускіх выбарных камітэтаў На- вагрудскага ваявуднага ваявуду, ад- быўшыся 27 і 28 верасьня 1922 г. у м. Баранавічах, зьезд прадстаў- нікоў Лідзкага выбарнага ваявуду, адбыўшыся 3 кастрычніка 1922 г. у м. Вікнін, пастаінаіу.

1) Прэзэставаць проці выступ- леньняў п.п. Булак-Балаховічаў, Паў- локіевічаў, Дзельгачоў-Адамовічаў, Зіміевічаў і, так званых, беспар- тыйных актывістаў, якія сваімі вы- ступленьнямі на беларускіх зьездах уносьць разлаз у беларускім сла- воньня (?!) рады і тым самым па- магаюць польскай чужэй сьотні ў барацьбе з беларускім народам.

2) П'страбаваць ад польскай уда- ды, каб нададэй у перада-барнай агітацыі ня ўжываліся дзікія споса- бы бара вьбы палкамі і рэальнамі (III М. С.), што мела мейсца ў Ба- ранавічах 27 IX—22 г.

3) Пастукаі вышэйпамянаных па- ноў паказваюць нам, што пад беларускім штандарам яны робяць правакатарскую працу не на карысьць белару-к га народу, а толькі на карысьць польскай чорнай сьотні і панюў.

Каб даяршыць малянак пера- выбарных выступленьняў Балахо- віча, трэба яшчэ ўспам'нуць аб яго выступленьні на н'сьвіжскім кірмашы, дзе сьляне, не сьцярап- чы ад'яўленнага пагромашчыка, кі- нуліся на яго з атосамі.

Агулам к'жучы Балаховіч знай- ходзіцца цяпер на ўтрыманьні поль- скіх панюў і стараецца аддзяч'ці ім, чым можа. Польскія паны тры- маюць яго на выпадак магчыма, вайсковых чынасьцяў проціу Са- вецкай федэрацыі.

Чырвон-й арміі трэба быць на- гатова, каб уняважыць раз назаў сьбды і пагромашчыка Балаховіча і яго панскіх апакуноў.

А. Б.

Клясавыя матывы у беларускай народнай творчасьці.

(Глядзі № 234.)

Страшны і жудасны былі жыцьцё панскіх селяніна пры паншчыне. Аб гэтым пават і панскія літаратары нямат пісалі. Выпарыстоўвалі гато- выя сюжэты з аўраўскага жыцьця, такія сюжэты, якія ніякай фантазія, здаецца, не магла-бы стварыць. Вось павачым панскі быт і адносіны панюў да музыкоў цоводзе адна- вяданьня селяніна з Мазыршчыны. Гэты селянін сам п'мятаў паншчыну (га зборнік Саржынутоўскага «Славян і разьсказы беларусоваў пом'шчу- коў»)

З п'мяданьня селяніна Асцяш (аўска Лучыцы, Мазырскага па- вэту) аб панюў.

Як паны адносяцца да музыкоў.

Гэта было яшчэ за паншчыну. Вы ўжо ня п'мятаеце, бо п'мята тада яшчэ не радзіліся на сьвет. Ды й які то быў сьвет. Хіба то сьвет, што дзвостак або другі па- ноў ды багатых людзей панзвана, а наш брат гарапаніч так му- чыўся, што ня рад быў і жыцьцю. І па што толькі бог так даў на сьведзе, што той, хто жыве праўдаю ды гаруе — мучыцца, а хто ліхам ды зручельствам — панюе.

«І чаго толькі пані ня выва- ралі, як яны ня мучылі людзей, як ня з'дэкавалі іх над імі. Але мо- жа думаецца, што паны былі ліхі, што яны ня мелі жаласці ў сэрцы і зьстым так вычваралі?»

«Не, мае браткі, — паны былі та- кі-ж людзі, як і мы з'ямы, былі

жаласьлівымі на больш нас і такіх добрых ім лагодных, бы ацёк, але гэта толькі в сваім брату, в воль- наму, а не к мужыку. Бацьце, чорт, а мо' бацькі зварылі ім вочы, зацямнілі розум і яны не хацелі ведаць, што й мужык такі-ж чала- век, як і яны».

Паны мужыкоў за лю- дзей ня лічуць.

«Але што гаварыць тады, калі яшчэ й цяпер паны мужыкоў ня лічаць за людзей і робяць перад людзьмі такое, што й сорам казаць, робляць і не саромеюцца».

«Пані павалд мяне, каб я ае зьваіў у арвін двор на сваёй кабы- ліцы. Запрог я кабылку, вытэптаў драбіны саламаю, пася зіў паню ды й павёз. Гэта яшчэ было па лету, ў Пятроўку, ці што. От едак мы ды едам, толькі пані сядзіць на возе ды ўсё чухаецца. Мабыць у саломе было многа скачак. Чухалася яна, чухалася ды й давалі зьнімаць з сабе ўсё адзеньне. Едзе пані го- лых, у чым маі радзіла, толькі парасолікам закрываецца, а тым часам насустрок ідуць або едуць людзі. Дык нічугосьнікі — пані не саромецца людзей».

«Дык от сьхала пані немалы увесь дзень і не саромілася ні мяне, ні другіх мужыкоў, бо зна іх ня лі- чыць людзьмі, а гавядай, а ведама, гавяды ніхто не саромецца».

Расцуптва панюў.

«Што паны не з'ярабляюць з кабылі і кабыламі в саломе малась-

ва, чаго яны ня спробуюць, каб мець самы вялікі слодыч, а як пры- дзецца жыць з панню, дык і пойдзе ўсаявас міха ды хваробы. А пані сабе-ж нараваць, каб толькі мець слодыч, ды каб характва в'я згу- біць».

«Малады пан не глядзеў на хаджаіства, а толькі думаў аб тым, каб ужыць слодыч. І пачаў ён агі- няць у двор гоных дзевак ды ма- ладзіц, вялеў ім сьцідаць усю адзе- жу і голым гуляць у садзе. Тым асам ён зваў к сабе суседніх па- ноў ды ўсаявляў іх паншчынаў, бетаў з імі за дзевуамі з бізном у ру- ках і як сам вычваралі, што хапелі, так і другія паны. Але от напры- рылі яму велькія дзядзяткі і мала- дзіцы і давалі ён адусюль прыво- ліць розных паненак. Усе панюў за- няганяў».

Сямейнае жыцьцё панюў.

«Жыць малады пан з жошкаю, не чапае ле ды й рад, што і яна яго не займае, бо ён ужо ня можа мець з жанчынамі дачыньне, адуць яго прыцы. От пачаўся пан галоў са тры ды й здырліўся».

Панскія імяніны.

«Прьехаў панісар у двор к пані ды й ухадзіць у палюі Зірне ён, аж там поўня панюў гасьліей: усё пані ды паненкі. Усе пасьдзілі су- ці, раслялі косы ды такголь і хо- дзіць па павох. От панюў панісар дадэй шукаць паню, усунуўся ён у другую станыню, аж там павая царда голых хлапоў, а паніж іх тропца і сама пані, вшчыны, сьм- енец, бегас за тымі мужыкамі ды парозіць абсеч ім вразівою... Уб'нуў тое панісар, п'януў ды й панюў воп. Пані са ім просіць, бл- галі каб дачына».

«Гэта-ж — кажа яна — мае імяніны!»

«Тым часам панічы сьміліся з паненкамі ды з панімі, ды й панілі рагатаць ды бегалі па ўсіх пакоях, бы коні. Чаго толькі яны не выча- ралі. Але ось павяла пані камісара ў сад. А там яна вяла сагнаць в сьлаз маладых мужчын і жанок ды дзевак, павалла іх гарэжкам, навяла музыку і зрабіла забаву».

«Тым часам паны і паненкі вы- беглі з павоў у сад ды й п'мята- ліся з мужыкамі і мужычкамі. Кажуць, што дзеля гэтае рэчы му- жыкі смачпей»...

Зьдзекі панюў над вяс- ковымі дзядзяткамі.

«І зрабіў пані маладога цялхту на камісарам і хапелі аддаць за яго сваю дачку; але камісар не скапелі, бо ён вельмі спадабаў дачку тое маладзіц, што яго выгадавала (яго, як с'рату, паводлуг ап'явяданьня Аземшы, выгадава а мужычка). Пра- нухаў гэта пані ды й валеў аддаць паню дзе ку замуж за сьвіпанаса. А сьвіпанас быў ужо стары ды са- мых лядашчы, гультай, п'нчужык».

«От як пачула тая дзевка, што пані вазіць аддаць не замуж за та- кога лядашчага чалавека, дык спа- лыхалася та й галосіць, рагоча, бы кручаная. Бацьце камісар, што ні- чаго ня будзе, што загубіць яго дзядзючыну, сабраўся, забраў не ды й панілі яны ў сьвет паведама гу- ды. А слэдзіўся пані, што яны дзе- ці, няма і камісара, дык так рась- сардзі, ся, што й дух выперла».

„Жаласьлівасьць“ Далі- катных і квольных панюў.

«Мужыкі зьдэцелі, пухнуць ад голаду, бо велькі хабса зрабіць

Тут яна вяла будаваць харомы й лаглядаць катюў, сабак ды старых конюў. Яна, бацьце, велькі жалась- лівая пад гэтымі жывамі; яна аду- сьоль наазьбірала кон паць усаявлях катюў, — і сама не даоць, а іх даглядае. Наазьбірала валацашчых сабак, корміць іх, мые, чапа ды абшывае. Цялюсьнікі дай даглядае гатую погань сама й трымае на тым дзесе ўсіх баб. А здохлым каўкам яна збудавала стайні і прыставіла к гэстаму падлу людзей і вялаа саужыць. А як здохне кот, сабака, або здохліна-завяса, дык пані пла- ча, бы па родным бацьбу, вайці, плакаць і другіх, а потым робіць труну, хавае, бы людзей, і над ма- гілаю пладзе прыклад. Уся двораі ды ўсё сьлаз толькі й рабіла на гэ- тую пошчуць. А пані была твая жаласьлівая, такія жаласьліваа наа- катані ды сабакамі, што часам в маладзіц ды з дзевак ськуру зьдзі- рала, калі яны вадбара дагладзілі тую жываў. Вельмі яна караля тых маладзіц, што п'шадвалі сваіх дзодей і ўсраді сарнілі іх сваімі грудзьмі, а не ватюў ці сабак, як вялаа пані. Дык от якая была жаласьлівая пані!»

«Тут ужо п'мяні камэнтарыі не п'трабны, — нап'сьменны селяцін вельмі яра, жыве у сьвакоіна-эпіч- ным стылю Гомера адмаляваў пан- скае жыцьцё. Мужык павказаў пан- ват выражжэньне арыстакратыі, паздольнай ужо да варшальскага жыцьця, бо яна, арыстакратыя, згніла ў похаці, ад «райскіх вочароў» публічнай расцупцы.

Адно асталася ў гэтых выжы- шчых у ум вьградцаў — панскі, неда- рэчны гонар. За гонар і русамі і зубамі пані трымаецца на сьцягоўненьні зьвет. Нахай сабе ён зьдэцеліў, астаўся без каля і двара — яго жы- віць гонар. Ён вядае свой гонар і

Беларусы за кадонам.

Паўстанцкія камітэты.

Сьвянцянскі і Дзісьненскі паве- ты тэрытарыяльнай майяновою ўладаю. Там раскрылі тайную вай- сковую арганізацыю з беларускімі пячаткамі і літаратураю на беза- рускай мове. Некаторыя чалавек ра- стралялі. Ідуць вобшыкі і арышты.

Жывучая „Муха“.

Каля Баранавіч працуе на лесох атрад паўстанцаў пад даводзтвам нейкага „Мухі“. Ня глядзячы на восень і ўсе старанні паноў зні- шчыць гэтую „Муху“, — яна жыве. Ня так то даўно „Мухаю“ быў зроблен напад на ст. Дунівец, дзе было ўзята з касы каля 3 мільёнаў польскіх марак. Пакіроўваючы сваю працу проіў паноў і польскіх жаўндару, „Муха“ памагае бедным сялянам. Аднога разу ён страў у лесе бабульку, якая ішла на торг купіць карову. Даведаўшыся, што бабулькі не хапае грошы, „Муха“ даў ёй 50.000 польск. мар. Бабуль- ка на дурнаце сваёй пахвалілася суседзям, і папер вожны раз, як паліцыя зловіць кагось падзронага, бабульку валакуць дзеля апазна- ванья.

„Вызваленне“ разваль- ваецца.

Дзеля таго, што ў параўнанні з іншымі польскімі партыямі „Вызв- леньне“ зьяўляецца больш паступо- ваю партыяю і менш пранітана польскім шавінізмам, шмат выбар- ных камітэтаў гэтай партыі на правінцый складалася з беларусаў.

Цяпер, аднак, беларусы відаюць супрацоўніцтва з „Вызваленнем“, і вызваленцкія камітэты развальва- юцца. Ня так то даўно грам. Сьве- тавастокаў, старшыня аднаго з та- кіх камітэтаў у Лідзім вогругу, урачыста адрокся ад „Вызвалення“.

Старшыня арганізацыі „Вызв- леньна“ у мяст. Глыбокім Дзісь- нёск. пав. грам. Гапка таскама адрокся ад супрацоўніцтва з „Выз- вальнем“.

Двараніч.

„Быў сабе адзін двараніч, на прозьвіска Патроўскі. Ён ня меў ні двара, ні падданах, а так сабе вадчыўся ад аднаго пача да другога. Гдзе прыстане в паном на палывань- не, гдзе трохі паслужыць намесьні- кам або аканомам. От так і жы- віўся цэлы век.“

Але, ведама, двараніч, — ён усё такі спатаннае пачства. Даро, што ў яго часам у гаршку трасца кі- шці, затое на пазе чабот рышці. А на нашча брата мужыка інакш не назірае, бы як на гавду. Была- за на палываньні врышці:

— Мужык, гад! У чабе ў роце чорна.

Аднаго разу пан Патроўскі паноў да касьцёлу, укленчыў ды й моліт- на: „пане Езу Хрыста, дай мне рублі трыста, але і без аднаго не вьзна“.

Ходзіць ён вожны дзень да кась- цёлу ды усё моліцца, усё просіць рублі трыста, ні на пазег не збаў- ляе.

Надслухаў тое ксьдз і вилеў арганістаў зрабіць пробу, што з таго будзе, даць Патроўскаму без аднаго трыста рублёў.

Арганісты залез на хоры ды й спуючы адтуля на ітначы дзесьце дэрганьнасць вьспіць рублёў у Пат-

Перадвыбарныя ма- люнкі.

У 30-ты выбарны абвод у Вільні прышоў адзін грамадзянін і, пада- ючы сваю „карту пабыту“, напра- сіў запісаць у спісак выбаршчы- каў. Паненка, якая ўзяла дакумант, усумнілася і запыталася начальніка абводу ці можна запісаць у сьпі- сак выбаршчыкаў па „стары па- быту“.

„Kiedy polak i katolik, to można“ — адказаў начальнік.

Б ларускія выбарныя камітэты.

За апошнія часы залажылася шмат новых беларускіх выбарных камітэтаў. У Гораднскім павеце — 15, у Сакольскім — 18, у Нава- грудскім — 11, у Сьвянцянскім — 3.

У мяжах Мірскай гміны (Навагр. пав.) існуюць 72 беларускія вы- барныя камітэты.

Зьезды выбарных камі- тэтаў.

2 і 3 кастрычніка у Вільні ад- быўся зьезд дэлегатаў ад белару- скіх выбарных камітэтаў Лідзкага і Сьвянцянскага вогругоў, на якім было 115 удзельнікаў. Даклад ад Беларускага Цэнтральнага Выбар- нага Камітэту зрабіў А. Луцкевіч.

3 кастрычніка ў м. Вільні ад- быўся зьезд прадстаўніцаў белару- скіх выбарных камітэтаў Лідзкага вогругу, якім кіраваў А. Луцкевіч.

Вось спрат у чалавека — адна- часна бывае аж на двух зьездах! Як відаць, — яго добра падахопілі „Нацыянальныя меньшасці“.

Збор на беларускі пьэ- тулак.

Урадавы дапамогі пацярпеўшым ад вайны даюцца ў Польшчы толь- кі палкам.

Беларускі Камітэт Помачы Пацяр- пеўшым ад вайны трымае двіццаць прытулак на 96 дзяцей-сірот, паў- сірот і дзяцей бедных упекачоў, якія вярнуліся з Расей на сваю

спустошаную бацькаўшчыну. Збор па падпісаных лістох даў толькі 28300 марак польскіх. Дзеля гэ- тага, Белар. Камітэтам Помачы Па- цярпеўшым ад вайны быў абвешчан на 15 кастрычніка „дзень васілька“ — збор на карысьць прытулку.

„Вызваленне“ і стара- веры.

Па Дзісьненскаму і Сьвянцянска- му павегу раскіданы пасёлкі ста- равераў, паселеных тут расейскім прыязам дзеля русіфікацыі краю. Народ прапавіты і заможыны.

Шукуючы прыхільнікаў, „Вызв- леньне“ падобавала запінуць ву- дачку й да старавераў. Аднак, ста- раверы вь вельмі пераць „вызв- леньцам“, і пробы „Вызвалення“ не даюць палачанага skutku. Вось адзін з выпадкаў, характэрных у гэтым сэнсе.

5 кастрычніка г.г. „вызваленьцы“ склалі мітынг у м. Гадуцішкі, Сьвянцянск. пав. На мітынг сабра- лася багата народу, у тым ліку шмат старавераў. „Вызваленец“ прыха- паняўся: на аўтамабілі. Гэта ад разу не спадабалася сабраўшымся, бо гэта ў іх вачох ставіць вызв- леньцаў у адзін рад з панскімі пар- тыямі.

Калі „вызваленец“ кончыў сваю прамову (гаварыў ён парасейску), дык адзін старавер і пытасца: „Давайце мне, пане, адказ на два пытаньні: 1) Чаму гэта вы езьдзі- це на аўтамабілі ў чырвоных боц- ках ды з белымі ручкамі, а нашы аратары з мазалямі ды пекзтой, як зностады, ходзіць? 2) Чаму вы на- ракаеце на з’мельны закон і на вайсковую калёнізацыю, калі партыя „Вызваленне“, седзячы ў Сейме, сама ж падала за яго свой голас?“

„Вызваленец“ ня ведаў, што адказаць. Узабравы народ сыгнаў яго з боцкі і выгнаў вон.

Часопісь „Маладое Жыцьцё“.

Выйшаў № 3 (6) часопісі нуч- няў Віленскае Беларускае Гімназіі „Маладое Жыцьцё“.

Беларусы і польскія вышэйшыя школы.

Польская „дэмакратычная“ рэспу- бліка перанала самыя найгоршыя манеры расейскага цара і прускага кайзера. Гэта справядліва ў адносі- нах да ўсіх галін грамадзянскага жыцьця. Гэта аскрыва виледацца і ў культурна-асветных пытаньнях.

Насаджаючы „асьцінна рускі“ дух у заходніх правінцыях імперыі, поль- скі ўрад усякімі мерамі стараўся з аднаго боку не даваць асьветы „інародцам“ (знамянітай працэнтнай парна для жыдоў і др. спосабы), а з другога боку — твар- ць расейскія асяродкі на тэрыторыі „інародцаў“ праз даваньне льготай пры паступленьні да школ расейскай моладзі. Агульна-вядомым прыклад- ам гэтага зьяўляецца Варшаўскі ўнівэрсытэт за апошнія дзесяцігг, зь- дэпапаваньня расейскага царызму.

Самімарысты, скончыўшы права- слаўныя духоўныя сэмінарыі, ня прымаліся да ўсіх расейскіх ўні- вэрсытэтаў, апрача Варшаўскага. Такім спосабам рабіўся штучны наплыў расейскае студэнцкае мо- ладзі да старой польскай сталіцы, насаджаўся ў ёй „асьцінна-рускі“ дух.

Нешта падобнае мы бачым у сучаснай бела панскай Польшчы, толькі ў яшчэ больш агідных формах. Польскі ўрад дамагаецца зрабіць вышэйшую асьвету мананалій ад- вых толькі палікоў-шляхцікоў. Тую непачасную ролю, якую выпа- яў у адносінах да Польшчы расейскі Варшаўскі ўнівэрсытэт, цяпер вы- няўняе польскі Віленскі ўнівэрсы- тэт у адносінах да Беларусі. Хоць існуе ён вельмі нядаўна, але ўжо пасьнеў заслужыць сабе вельмі бля- гую славу, асабліва зьвязанымі свайго студэнцтва. Наогул кажучы, нават і ў Варшаве цяпер сабралася ня студэнцкая моладзь, а нейкае хулі- ганьства-тут-жа ў Вільні, у „крэсовым“ ўнівэрсытэце — хуліганя з хуліганцаў.

Каб задуць мошны польскі тон нова-адчыненаму ўнівэрсытэту, ўрад пастараўся перацягнуць у Вільню часць студэнтаў з каранной Польшчы і, такім чынам, за- воўніць месцы, якія маглі-б да- стацца „інародцам“ — белару- сам, жыдоў і літоўцам. Віленская беларуская гімназія, хоць і пастаў- лена лепш за польскія, ня мае поў- ных правоў казёных гімназіяў.

*) Польскі ўнівэрсытэт імя Стэфана Ба- гора адчынены ў Вільні ўвосень 1919 году, і прымаў да-за функцыянаваньне пачаў толькі ў пачатку 1921 году.

Скончыўшы беларускую гімназію прымаюць да Віленскага і іншых польскіх ўнівэрсытэтаў толькі пасля экзамену з польскай мовы, польскай літаратуры, гісторыі і геаграфіі Польшчы.

Як пры Віленскім, так і пры дру- гіх польскіх ўнівэрсытэтах існуюць польскія студэнцкія арганізацыі „братныя помачы“. Гэтыя арганіза- цыі больш поўны чорнасотніцкім шавінізмам, чым даўнейшыя „саю- рускага народу“. Па статисти, да гэтых арганізацый могуць палежаць толькі студэнты палаяк. Гэтыя сту- дэнцкія польскія арганізацыі вьдзя- лілі зь сябе кваліфікацыйныя камісіі, праз якія павінен праходзіць кожны студэнт, паступаючы да поль- скага ўнівэрсытэту.

Што гэтага камісія кваліфікуе? Аб чым яна расьцівае? — А тое, ці студэнт бодзь перш-на-перш палая- ком, ці кахае Польшчу, ці служыў у 1920 годзе ў польскай арміі, ці мае рэкамендацыі ад якіхх паноў і ксядзоў-чорнасоценцаў і т. д. Гэ- та ня студэнцтва, а нейкая жаўдар- мерыя.

Асабліва дзікім, назат подлуг нор- маў буржуазнага (ці якога-б то ні было) права, зьяўляецца патрабавань- не даказаў аб службе ў польскай арміі ў 1920 годзе. У 1920 годзе Заходняя Беларусь яшчэ юрыдычна да Польшчы не належала. Белару- сі не абавязаны былі ні маральна, ні юрыдычна паступаць у польскую армію дзеля абароны панскай Польшчы. Калі польскае студэнцтва пр- ставіла запісванца ў армію дзеля абароны „айчыны“ ад „бальшавіц- кій варвараў“, то гэта магло даты- чыць толькі студэнтаў з Польшчы. Ня так-то даўно адзін сту- дэнт-беларус, які паступаў да Варшаўскага ўнівэрсытэту, на за- пытаньне кваліфікацыйнай камісіі аб службе ў польскай арміі рэзонна ад- казаў, што ў 1920 г. ён яшчэ не пры вьсяў. „Патрыстычна“ камі- сія выкінула яго за дзьверы. Усяго жа ў цяперашнюю восень адмовілі ў прыняцьці да Варшаўскага ўні- вэрсытэту 30-цём украінцам і бела- русам.

Вось як сее асьвету ў Заходняй Беларусі бела-панская Польшча. Дя- ручы з беларускага селявіна апош- няю скуру, яна стараецца зачыніць яго дзясем дарогу ў вышэйшую шко- лу. М. С.

Патроўскі пералічыў грошы, на- ракаў іх у кішэню ды й каза:

— Беды пан Езу Хрыста даў рублі трыста без аднаго, то дась і ўшыстка. Дзеньковаць за боскую ласку.

Пры гэтых словах Патроўскі пад- влусі на ногі й хапэў ісьці, але чье хтось каза:

— Хоць жа пан Патроўскі шлях- ціц, але веп! — Гэта сказаў ксьдз, бо яму шкода стала грошай. А Пат- роўскі падумаў, што гэта каза Езус. Запіноў Патроўскі, аж зат- росься ад злосьці ды й крычыць на ўвесь касьцёл:

— Цо, цо? Я веп. З ласкі бос- кай естэм пан Патроўскі, радавіты шляхціц да патопу ды прытыты і двожацін гэральдам утвэрэдзены, а ты з жыдоў!

Гэлага роду баск есьць сярод беларускага народу шмат. Але па- роідзем ад класова-бытавых да са- дыяльна-філэзофічных матываў у беларускай народнай творчасці.

У Ва ўсіх сваіх казках паогуа бе- ларускі селянін укаладае пэўную філэзофічную ідэю ў алегарычнай і сымбалічнай форме. Усюды ў іх праходзіць барацьба дзельных сіл — добра і зла. Звычайна дабро пера- магва зло: выдомая твэрэдзья, якой прытрымлялася нават вьспышчыны пісьменьнікі ўсяго сьвету ад часоў бібліі і старадаўнях грэцкіх вь- сылкаў да апошніх клясыкаў міну- лага веку. Гэта былі тым хадзачым маралі і ісьцінцы, якія ваваліся на горне народнай мудрасці тысячамі гадоў.

Жыцьцё нашага селяніна, аб- холенае вечным заняпадам, вечным вьдзёкам над беднотай, паказывала на практыцы адваротнае, што зло перамагае дабро. Як хрысьціянскае духавенства ні стараўся знішчыць у аддзяснай пьсхалогіі дух пра-

ці, як паны й ксядзы ні стара- ліся выхоўваць у сваіх „блудных авечках“ хрысьціянскую вьзвольні- кую паворлівасьць перад сілынымі, — перад царом і панамі, як „яны ні таўмачылі сьлязнам, што гэта ўсё ад бога, што тав павінна быць, — але селянін з гэтым мірыцца ня мог. Са зьяўлячай і неавісьцю ад- носіўся селянін да духавенства, гу- марыстычна і дабрадушна глядэў ён на цуды, сьвятых і самога бога, а да свайго вьзвольніцкага стано- вішча ён адносіўся вельмі сур’ёзна. Добра разумеў ён сваё палітычна- эканамічнае становішча, до га, усё жыцьцё сваё ад пакаленьне ў па- каленьне думаў над тым «з чаго ліха на сьвечу?» і таўмачыў яго зусім правільна. Казкі на гэтых матывах, праўда, трохі туманныя, сымбалічныя, але іначай не маглі быць: каб селянін гаварыў-бы свае рэвалюцыйныя думкі проста, не ў бясчнай форме, дык ён-бы згінуў у царскай турме.

Вось адна з гэтых казак са зборніка Сэржпудоўскага, пад назваю „Іван Прастачок“, спарочаная на- мі з прычыны частых паўтареньняў:

Іванкэ прастачок.

У якім тось краю жылі людзі і пачаў да іх лятаць страшны Зьмей і пачаў дабро пьгаць і людзей в сабе хватаць. Людзі яму будавалі хароны, акупвалі іх канавамі, насы- палі валы зьлімі і там гінулі. А Зьмей хвацае ды валоцьце туды ўсё новых ды новых людзей.

Прапуюць людзі на Зьмея, а са- мі пухнуць з голаду і мруць. бы мукі. Тыя людзі, што асталіся жыць у харонах зьмея, зрабіліся яго ліхімі слугамі і пачалі дзёрці скуру з людзей.

І пачалі зьлічыць дзельныя па-

самі яны людзі, пачалі выдумоў- ваць сабе ўсялякія назьвіскі. Хто назваў сабе зьмеям хто вьўком або мьдзвядзем, ці другім зьверам, хто ардом, воршагам, ці другою птуш- каю, хто якім кольвек дзеравам, і гэ яны далі сабе назьвіска.

Дык от скуль уявілася паны Сьв. ісьця, Вьчкі і г. д.

Тым часам Зьмей пачаў гніць, бы пьдла. Ляжыць ён на адным баку тысячу гадоў. Разышоўся ад яго смурод па ўсіх пакоях. Пашла воль на ўвесь сьвет. Прасьмардзёл і пачалі гніць і паны.

От служачь людзі дохлым паном і гнілому Зьмею, аддаюць ім знош- няе, а самі ходзяць гадоныя, ха- лодныя ды за працаю сьветлага сонейка на бачаць.

І людзям здаецца, што лепшага жыцьця й на трэба, бо так жылі і дзяды і прэдзеды.

Але воль нарадзіўся ў тым вры хаапчус. Быў ён вельмі бласенькі, закіпаў з маленства ды тав астаў- ся на ўсё жыцьцё. І пазвалі яго людзі Іванкам Прастачком.

Прышлі да Іванкі старцы-дудары. Першы раз зайграў — Іванку ро- зум далі, другі раз зайграў — у сэрца жаласьці нагналі, трэці раз яны зайграў — зьме Іванку разьвязалі.

І пачаў Іванка Прастачок па сьвечу хадзіць у дудачку граць, людзям працьду казаць. Як зайграе, дык і ўбачаць людзі, што вьлічылі прырода мь сьвечу, што ад-ы па- муноць, другія заручоць; адны ба- гацьцо любяць на мьлюць, другія з голаду надхлюць.

От учузі ў палацах той вьлікі голад ды й спавохлаіся слугі Зьмея, пачалі яны вольса зьбіраць ды Іва- на Прастачка шукаць. Чуюць голас на ўсходзе — шавялаць яны туды. Назаны блішчачь, пікі, бы дее т р- чаць, вьдматы голыкі ш. а Іванкі

палываньні, слухаюць, стаць. Аж тым часам чуюць голас на заходзе. Ідзе пошчаб ад сьла да сьла, ад краю да краю. Кінуцца яны на за- хад; гоняць гоняў, бягуць самі шаблямі зьвінаць, з гарьят страля- юць ды Іванкі не спаймаюць.

От з тых часоў слугам Зьмея ні ўдзень, ні ўночы ані зьла спакою, бо бяды яны сабе чакаюць, бы вол доўбні“.

З гэтай казкі адразу відаць, што пад Зьмеям селянін разумеў цара, якому дапамагалі паны Сьвінскія, Ваўкі і іншыя. Зьмей з панамі пачалі гніць, іхняе царства страціла пад сабою грунт, бо зьявіліся на- родныя агітатары — рэвалюцыянеры, якія будзілі народ. Вьлікую небась- пэчнюю для сабе сілу чулі „паны Сьвінскія“ у народных агітатарах. І паны высьлалі проіў гэтых бун- тароў царскае вольса з гарматамі, але нічога не маглі зрабіць: „Ідзе пошчаб ад сьла да сьла, ад краю да краю“. Моцны й трывалы дух народнай помсты, вельмі трывожа- ца паны. І воль яшчэ колькі дзе- сяткаў гадоў таму назад беларускі басчнік гаварыў:

«От з тых часоў слугам Зьмея (цара) ні ўдзень, ні ўночы ані зьла спакою, бо бяды яны сабе чакаюць, бы вол доўбні“.

Гэтая „доўбня“ вьсела над гало- вамі буржуаці быўшай царскай Ра- ссейскай ім.эрыі шмат гадоў, колькі разоў апуськалаася усё ч тэй, пасулі- ня траснула моцна па гнілых гало- вах: прышла Рэвалюцыя 1917 г. а за ёй Актэбрская Рэвалюцыя.

Ірчай вьзваленец гэта сьмалі ірчай ў логоты казкі, гэта жа „боды“

Па Менску.

Адчыненне рэбачага корпусу імя т. Леніна.

22 га кастрычніка ў губернскай больніцы адбылося ўрачыстае адчыненне рэбачага корпусу імя т. Леніна. Былі прысутнымі прадстаўнікі ад Сав.ту Прафэсійнальных Сяюзаў Беларусі, Народнага Камісарыяту Аховы Здраўя, Чырвонага Крыжу, Амерыканскай Адміністрацыі Дапамогі, «Квакараў» і інш. Паслана прывітальная тэлеграма т. Леніну. Корпус абсталяван усім патрэбным інвентаром. Пры корпусе будзе існаваць рэнтгенаўскі кабінет, хіміка-бактэрыялагічная лябараторыя, апаратыўнае аддзяленне і пераважнае.

Ковка.

У циперашнім часе робіцца папраўжа з'явіліся выгонаў коўк. Курсырванне гагонаў пачнецца з 1 га лістапада. Плата за прасад навальніцаца пярв да 400.000 руб.

Павялічанье чыгуначнага тарыфу.

За 15 га кастрычніка чыгуначны тарыф павялічан для мягкіх гагонаў на 100 процантаў і для жоосткіх на 50 процантаў. На гледзчы на павялічанье тарыфу, пасажырыскія пазды запавяляюцца пасажырамі псунасьцю.

Пагранічны чыгуначны рух.

Праз Менск праехала ў Маскву польская чыгуначная камісія для ўдзелу на канферэнцыі па пытаньню аб паладжаньні чыгуначнага руху ў пагранічных пунктах.

Медыкаменты ад Лігі Нацыяў.

Эпідэмічнай Камісіяй Лігі Нацыяў у Маскве адпущана Народнаму Камісарыяту Аховы Здраўя Беларусі 40 пуд. розных медыкаментыў. Медыкаменты ўжо прызвезены ў Менск.

З чаго ліха на сьвечце.

Даўным даўно спрадзеву жылі сабе людзі, пажывалі, вільга ліха ня зналі. Сьвет вялікі; усюды роўна; як патрадуўся, так і пажывіся. Ня было тады ні паноў, ні мужыкоў, а так сабе людзі жылі. І ня было на зямлі ні ліха, ні дэбра. Людзі, бы кветкі цвілі; жылі, бы птушкі ў небе ці рыба ў вадзе; жылі, што стрэлі, то ўжывалі—ні шчасьця, ні бяды ня мелі; так жылі і дэраўлака.

І пазналі людзі, што ў каго ёсьць розум, той можа рабіць, што хоча. Розум паказаў людзям дарогу, як ліха здаецца і як тае жыць, каб усім было добра і каб ня было ліха. Але патам ня спаў. Дзвэй гэта падбіваць дужэйшых, каб яны бралі ўладу над слабейшымі. Дзвэй гэта дужэйшых адбіраць ад слабейшых, што на тым зробіць, давай іх прымушваць рабіць на сябе, давай імі ўладаць, бы сваім дэбрам.

От гэ патам дужэйшых ды хітрэйшых зрабіў панамі і аддаў ім у рукі ўсіх слабейшых людзей.

І пачаў з тае пары ліха на зямлі, пачаў тае ліха, што і сьвечце пачаў пачаць. Пачалі паны лавіць людзей, бы звар'яць, пачалі іх мучыць ды выдэвавацца, батнам гэта і ня людзі, а гавяда.

І паны ўзялі ўладу на зямлю пачалі марціць людзей голадам, пачалі іх біць ды забіваць, ды адзім ад другога пасьмаліць.

Мужык без пана абыйсціся ня можа.—Купі пана,—б'юць, дэваваць, сьпярэжы ты, божа! Пад мужыкам хлеба стаяць з бізонам паны.

Дзейнасьць А.Р.А.

А.Р.А. мае на моме харчавань у лістападзе 6000 хворых, якіх знаходзіцца ў лячэбных завадзеньнях Народнага Камісарыяту Аховы Здраўя. На кастрычнік А.Р.А. і адпусьціла 2.000 пайкоў.

Папаўненне Беларускай Дзяржаўнай Бібліятэкі.

Дзякуючы энэргічным старанням загадчыка т. Сімаўскага, папаўненне Беларускай Дзяржаўнай Бібліятэкі ідзе шырокім тэмнам.

Гэтымі днямі прызвезена ў Маскву бібліятэка нябожчыка праф. Н. Янчука, агулам больш як 3.500 кніжак. Маюцца каштоўныя і рэдкія кнігі па этнаграфіі, у тым ліку па музыкальнай этнаграфіі (спэцыяльнасьць нябожчыка); таксама маюцца зьявіліся што ўсе беларускія вільскія выданьні даваеннага часу.

З Маскоўскай Кніжнай Палаты атрымана 15 пачаў кніжак новай расейскай выданьняў. Як вядома, Кніжная Палата атрымлівае дарэмна ў парадку дзяржаўнага падатку 25 экзамплараў з кожнага выданьня ў межах Савецкай Фэдэрацыі. Гэтыя экзамплары ідуць на папаўненне важнейшых кнігазборваў Савецкае Фэдэрацыі і на менку з пагранічных кніжымі палітатамі. За Беларускаю Дзяржаўнаю Бібліятэкою прызнава права на атрыманьне аднаго экзамплару з кожнага выданьня ў межах Савецкай Фэдэрацыі.

У Петраградзе куплена навуковы аддзел прыватнай бібліятэкі Сіменнікава ў ліку 1000 тамоў.

Таксама ў Петраградзе куплена гістарычная бібліятэка бібліяфіла Ўласьева. Бібліятэка невялікая (каля 300 тамоў), але мае вельмі рэдкія выданьня.

Агульная лічба кніжак, паступіўшых за апошнія дні ў Беларускаю Дзяржаўную Бібліятэку, даходзіць да 8.000 тамоў.

П. Л.

Згублены:

— Пашп., выд. Арлоўскай Гар. Міліц. № 916, Квіцаль М. Д., кв. 5184.

— Парт. кн., выд. Сібірскай арганізац. № 214648, Вавылюка А. Н., кв. 5185.

— Лічн. карт., выд. Раданшавіцк. Вал. Ваен. Аддз. № 922, Зыкевіча І. П., кв. 5186.

— Лічн. карт., выд. Балгарскім Вал. Ваен. Аддз. № 60, Вашкевіча М. О., кв. 5187.

— Лічн. карт., выд. Самахвалавіцкім Вал. Ваен. Аддз. № 73, Дубовіка Я. С., кв. 5188.

— Лічн. карт., выд. Астрашчэка-Гарадзецкім Вал. Ваен. Аддз. за № 24, Нячайчыка І. І., кв. 5189.

— Мэтрыч. вып., выд. Стоўпецкім рабнам, Кушнар Ф. З., кв. 5190.

— Пашп. бестэрмін., выд. Койнаўскай Мінч. Упр., Татаржыцкай К. Ф., кв. 5191.

— Часов. пасьведч., выд. Ваен-спартэатр. ур. 1902 г., Тайц Ю. Э., кв. 5193.

— Адуляцкі чырвоны біл., выд. Заслаўскай Вал. Упр. ур. 1864 г., Цішкевіча І. К., кв. 5194.

— Лічн. карт., выд. Сеньвіцкім Вал. Ваен. Аддз. за № 27, Каміньскага І. В., кв. 5195.

— Пасьведч. асобы, выд. Урачэбнай Служб. Аляксандр. чыг., Ворс А. С., кв. 5196.

— Лічн. карт., выд. Сьмілавіцк. Вал. Ваен. Аддз. за № 47, Шабана І. І., кв. 5197.

— 1) Лічн. карт., выд. Харкаўскім Вал. Ваен. Кам.; 2) пасьведч. асобы; 3) адпункное пасьведч., выд. Харк. ўск. Народн. Каміс. Харкаваньня, Шумель К. А., кв. 5198.

— Лічн. карт., выд. Сеньвіцкім Вал. Ваен. Аддз. за № 23, Апчэка К. Ф., кв. 5199.

— Часов. пасьведч. на жыхар., выд. Кіеўскай Гарадск. Міліц., Славінскай А. С., кв. 5200.

— Лічн. карт., выд. Сьмілавіцк. Вал. Ваен. Аддз. за № 63, Лішневіча І. Ф., кв. 5201.

— 1) Лічн. карт., выд. Самахвалавіцк. Вал. Ваен. Аддз.; 2) пасьведч. з адзнакай аб рэгістрац. камаанд. складу, выд. Менск. Павят. Ваен. Кам., Урублеўскага І. Г., кв. 5202.

— Пасьведч. аб экант. Кайкоўскай народн. школы, Урублеўскага І. Г., кв. 5203.

— Заборн. кніжк., выд. кааператыв. «Харчавік» за № 34, Смольскага А. Х., кв. 5204.

караць ды лшча трымаць воз лазы за фальваркам, бо ў мужыка такая натура, што без бізона сьварбь скура. Адно ліха на сьвечце будзе, як мужык вольнасьць дабудзе.

Тым часам паны запанавалі і ліха б ня зналі, калі б не пачалі вымышляць ды адзім другога есьці, пажыраць. Паны паміж сабою б'юць па-дэзруцна, а ў мужыкоў чубы трасуцца, ды лбы трапчалі, аж сквінцы вішчаць.

Тав да тых час мужыкі гаруюць, а хлеба ня маюць, часам голадам падыхаюць, бо што ні зрабаць, то паны здзіраюць.

І пача ратунку ад такога жьцьця, бо ано с'еб, бы каменнаў вуча; *зверсту цяжкая каменнае дробиць на ясок рысьцёрка; зверсту та змятуць друця, а на тым ламаць і ціснуць долу лшча цяжкіх шчыя і зверсту-ж лёг адзім олмак камень...* (Пад вялікім каменом разумецца пар).

От гэ спрадзеву і да тых час ліха людзей давіць, бы ў вучы той каменны. Трышчыць куча, тра каменне, ні жарстау іх тра на доле; трашчыць і хутка асядае. Мабыць скоро ззрашчаць падоркі і расьпясецца ўся куча...

Толькі тады чалавек моцны, як ён не адзім, а жыве з другім людзям у згодзе ды ў ляду. І чаго толькі ня зробіць людзі паны возмунца за дэла грмад ю, бы адзім чалавек. (Тут баевнік, нават аб ідэях камунізму гавора). Але от гэлага і ня зналі людзі, ня зналі як жыць на сьвечце, каб усім было добра.

Так спрадзеву біліся людзі, пішчылі адны другіх. От адчаго ліха на сьвечце. Але радзіўся на сьвечце ясны розум і пачаў расьці; толькі расьце ён так шха, так памаленечку, што чалавек век пражыве, а розуму чуда на грыху прыбудзе.

От як вырасьце той ясны, бы сонейка, розум ды пачне сьвязаць людзям у вочы, дык тады ўсе пачаюць, з чаго ліха на сьвечце, пачаюць праўду, падімуцца ў згодзе, бы адзім чалавек, праговяць паганую вечысьць (паноў) і зажывуць на зямлі, бы ў раі. Мы ўжо не даждомся таго, але мо' нашы цэпі ці ўвукі таі дачаваюць.

Так беларускі баевнік канчае сваю філэзофічна-рэвалюцыйную байку аб тым, як «яна бог, ні цар ні вугерой», а «ясны розум» вызваліць людзей ад зідэскаў буржуазіі. Стары баевнік беларус памёр з надзеяй, што дзеці ці ўвукі яго дачаваюць гэтка вызваляць. Надзея спраўдзілася—Беларусь дачкалася вызваляць; ясны розум рабочых і сялян і магутная сіза чырвоваармейскіх штыкоў вызвалілі працоўны люд з-пад царска-дэвскага арма. «Ясны розум» будзе і дзей іграць імі дзеля будаванья дэа лешай будучыня працоўнага людю.

(К а н е с і з)

З. Бялуля.

ДАВЕДАМА

інагородных і дзішчыкаў і аддзяленьняў пачтова-тэлеграфных кантор.

Падпісная плата на газэты на лістапад месяц ПАВЯЛІЧАНА.

Копшы зазначаны на загалюках кожнай газэты, а таксама ў аб'ястках аб падпісцы, якія друкуюцца ў газэтах.

Падпіска выконваецца толькі пасья атрыманья ПОУНАЙ ПАПІСНОЙ ПЛАТЫ.

Падпіска прымаецца толькі на 1 месяц ЛІСТАПАД.

Пры падпісцы НА ЦЭНТРАЛЬНЫЯ ГАЗЭТЫ належыць даваць 10 проц. падпіскай платы за перасылку.

Падпіс-у і грошы належыць адраўняць у Контрагэнцтва Ц. В. Н. Беларусі, места Менск, Петрапаўлаўская № 8. Контрагэнцтва Ц. В. К.

ПРЫМАЕЦЦА ПАПІСКА

на усё

ГАЗЭТЫ

мясцовыя і ЦЭНТРАЛЬНЫЯ

на

ЛІСТАПАД

Контрагэнцтва

Цэнтр. Вык. Кам. Беларусі

Петрапаўлаўская, 8.

Падпісная плата на ЛІСТАПАД

на мясцовыя газэты:

Сав. Бел.	350 р. льготы	250
Звезда	400 р.	300
Дэр Вэкс	350 р.	250
Міот	250 руб.	150

на ЦЭНТРАЛЬНЫЯ газэты:

Известия ВЦИК	450 р.
Правда	450
Труд	—
Экономич. жизнь	250
Беднота	330
Дэр Эмас.	150
Гудок	—
Прод. газета	—
Рабочая Москва	165
Рабочая газета з кракадылам	200

— Парт. біл. старога тыпу, выд. Менск. Павят. Арганіз. КПВ за № 659840, Недзьведзя С. И., кв. 5205.

— Парт. біл. старога тыпу, выд. 8 стражк. дывіз. за № 1121515, Строганова Н. А., кв. 5206.

— Парт. біл. старога тыпу, выд. Крамянчугск. гарадск. арганізац. за № 870342, Лагуновіча К. Е., кв. 5207.

— Лічн. карт., выд. Дудзіцк. Вал. Ваен. Аддз. за № 113, Ладупава А. П., кв. 5208.

— Мэтрыч. выпіска, выд. Курганскім Вагародзіцк. Раджэ тв. Сабора, Домбскага М. А., кв. 5209.

— Пашпарт кніжка, выд. Шапцкай Валасн. Упр. за № 56, Высеўка І. І., кв. 5210.

— Лічн. карт., выд. Вільяўскім Вал. Ваен. Аддз. за № 54, Дарошка В. Г., кв. 5211.

— Лічн. карт., выд. Станькаўск. Вал. Ваен. Аддз. за № 23, Малашка В. І., кв. 5212.

— Лічн. карт., выд. Навасёлкаўскім Вал. Ваен. Аддз., Ліхадзееўскага В. А., кв. 5213.

— Дзьве конск.учотн. карт. выд. Сёмкава-Гарадзецк. Вал. Ваен. Аддз. Майсеевіча А. М., кв. 5215.

— Пасьведч. асобы, выд. Радоўскай Управы Ваенна гаспадарч. снабж. за № 893, Аўчарык С. Д., кв. 5216.

— Членск. кніжк., выд. саюз. прац. асьветы за № 1440, Хайфіца Эвеля, кв. 5217.

— Пашпарт, выд. Княгінінскай Власн. Упр. за № 550, Яцкевіча Ф. К., кв. 5218.

— Пашпарт, выд. Менск. Гарадск. Міліц., Томчын Ф. М., кв. 5219.

— Пасьведч. асобы, выд. Служб. Тэлеграф. Аляксандр. чыг. за № 118310, Клімовіч О. В., кв. 5220.

— Конск.учотн. карт., выд. Сёмкава-Гарадзецк. Вал. Ваен. Аддз. Гіруновіча І. Э., кв. 5222.

— Пасьведч., выд. Забалоцкім сельскім саветам, Чыкатаўскай Е. С., кв. 5223.

— Пашп. выд. Мірскай Мінч. Упр. за № 687, Шмячківа Я. Ш., кв. 5224.

— Лічн. карт., выд. Станькаўскім Вал. Ваен. Аддз. за № 27, Гарана А. Н., кв. 5225.

— Пашп. выд. Менск. Мінч.

Унів., Івашкевіч В. І., кв. 5226.

— Пашп., выд. Маскоўскай Гар. Міліц. за № 1820, Хомскай Э. М., кв. 5227.

— 1) Лічн. карт., выд. Харкаўск. Вал. Ваен. Кам.; 2) часов. від на жых. р., выд. Харкаўскай Гар. Міліц. 6 райбну, Лазарчука А. І., кв. 5228.

— Лічн. карт., выд. Сьмілавіцкім Вал. Ваен. Аддз. за № 3, Мархотак Ф. Г., кв. 5229.

— Часов. від на жыхар., выд. Стаўропольскай Гар. Міліц., Заварынай П. Е., кв. 5230.

— Часов. від на жыхар., выд. Менск. Гар. Міліц., Фальдман Б. А., кв. 5231.

— 1) Пасьведч. асобы; 2) харчовы білет, выд. Менск. Сл. Пяті Аляксандр. чыг.; 3) учотн. адрэзак «В», выд. Мабіліз. Аддз. Алякс. чыг., Пляшчынск га А. С., кв. 5232.

— Мэтрыч. вып., выд. Менскім Заксам, Райлэс Э. Г. В., кв. 5233.

— 1) Пашпарт, выд. Аўчарскай Гмінай Упр.; 2) пасьведч. аб эвакуац. выд. Варшаўскай пачт.-тэлеграф. канторай, Вржыванскага А. К., кв. 5234.

— 1) Лічн. карт. аб дэмабіліз., выд. Харкаўскім 3-ім ваен. шпіталем за № 3607; 2) пасьведч. аб праходзе службы, выд. 2-ой коннай арміяй; 3) часов. пасьведч. на жыхар., выд. Харкаўскай Гар. Міліц. 6 райбну, Валодкага М. І., кв. 5235.

— 1) Лічн. карт., выд. Дзёрбенскім Павят. Ваен. Кам.; 2) часовае пасьведч. на жыхар., выд. Дзёрбенскай Гар. Міліц. 3 райбну, Гушчына К. К., кв. 5236.

— Лічн. карт., выд. Сьмілавіцк. Вал. Ваен. Аддз. за № 39, Процька Н. З., кв. 5237.

— 1) Стары вайсковы біл., выд. Слуцк. Павят. Войск. Нач.; 2) конск.учотн. к., выд. Старасельск. Вал. Ваен. Аддз. Лойка Ф. І., кв. 5238.

— Членск. карт., выд. саюз. саветк. працаўн. за № 2666, Галацька В. В., кв. 5239.

— Лічн. карт., выд. Раданшавіцк. Вал. Ваен. Аддз. за № 407/2, Курца Я. І., кв. 5240.

— Лічн. карт., выд. Сьмілавіцк. Вал. Ваен. Аддз. за № 13, Процька С. Н., кв. 5241.

— Пашпарт кніжка, в. д. Змуйльскай Вал. Упр. Ковенскай губ., Міхалюскіх П. М. і Р. С., кв. 5242.

— Членск. карт., выд. саюз. працаўн. за № 276, Окунь Х. Д., кв. 5243.